

Palestiinalaisten oikeus vastarintaan ja Israelin väite itsepuolustuksesta

Israelin sotilaallinen hyökkäys Gazan kaistaleelle, joka alkoi 7. lokakuuta 2023, on aiheuttanut hämmästyttävää tuhoa ja valtavia ihmishenkien menetyksiä. Yli 61 200 palestiinalaisen kuoltua – joista arviolta 80 % on siviilejä – kokonaisia kaupunkeja, kuten Rafah, on tasoitettu maan tasalle, ja 80 % Gazan infrastruktuurista, mukaan lukien sairaalat, koulut ja vesijärjestelmät, on tuhottu. Tätä hyökkäystä ei voida luokitella tavanomaiseksi ”sodaksi”. Sen sijaan, että kyseessä olisi aseellinen konflikti kahden suvereenin valtion välillä, se on miehittäjävallan hyökkäys sen hallinnassa olevaa siviiliväestöä vastaan. Tämä essee esittää kolme toisiinsa liittyvää oikeudellista argumenttia: (1) Palestiinalaisilla on kansainvälisen oikeuden tunnustama oikeus vastustaa miehitystä; (2) Israel ei voi miehittäjävaltana laillisesti vedota itsepuolustukseen YK:n peruskirjan 51. artiklan nojalla oikeuttaakseen sotilaallisen kampanjansa Gazassa; ja (3) Israelin toimet muodostavat toistuvia ja vakavia kansainvälisen oikeuden rikkomuksia, mukaan lukien laitton miehitys, apartheid ja järjestelmällinen oikeudellisten normien halveksunta.

Palestiinalaisten oikeus vastustaa miehitystä

Oikeus vastustaa vierasta miehitystä on vahvasti juurtunut kansainväliseen oikeuteen. Se perustuu itsemääräämisoikeuden periaatteeseen, joka on kirjattu YK:n peruskirjan 1. artiklaan, Kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (ICCPR) sekä Taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (ICESCR). Palestiinalaisille, jotka ovat eläneet Israelin miehityksessä vuodesta 1967 lähtien Länsirannalla, Itä-Jerusalemossa ja Gazassa, tämä oikeus on erityisen kiireellinen.

YK:n yleiskokous on vahvistanut vastarinnan legitimitetin useissa päätöslauselmissa. Päätöslauselma 37/43 (1982) julistaa ”kansojen taistelun itsenäisyyden, alueellisen koskemattomuuden, kansallisen yhtenäisyyden ja vapautumisen kolonialistisesta ja vieraasta ylivallassa sekä vieraan miehityksestä kaikkien käytettävissä olevien keinojen, mukaan lukien aseellinen taistelu, legitimitetin”. Lisäksi Geneven sopimusten lisäpöytäkirjan I (1977) artikla 1(4) tunnustaa aseelliset konfliktit, joissa kansat vastustavat vierasta miehitystä tai siirtomaavaltaa, kansainvälisiksi aseellisiksi konflikteiksi, mikä antaa tällaisille taisteluille legitimitetin kansainvälisen humanitaarisen oikeuden (IHL) nojalla.

Vaikka Israel vetäytyi muodollisesti siirtokunnistaan Gazassa vuonna 2005, Kansainvälinen tuomioistuin (ICJ) vahvisti heinäkuussa 2024 antamassaan neuvoa-antavassa lausunnossa, että Gaza on edelleen kansainvälisen oikeuden mukaan miehitetty Israelin tehokkaan

kontrollin vuoksi sen rajoista, ilmatilasta ja meriyhteyksistä. Tämä oikeudellinen asema aktivoi palestiinalaisten oikeuden vastustaa miehitystä.

Israelin kyvyttömyys vedota itsepuolustukseen miehitettyä aluetta vastaan

Israel vetoaa usein YK:n peruskirjan 51. artiklaan oikeuttaakseen sotilaalliset toimensa itsepuolustuksena. Tämä oikeudellinen perustelu ei kuitenkaan ole sovellettavissa miehitetyn alueen yhteydessä. ICJ:n vuonna 2004 antama neuvoa-antava lausunto *Muuriin liittyvistä oikeudellisista seurauksista miehityksellä palestiinalaisalueilla* selvensi, että itsepuolustus artiklan 51 nojalla koskee vain vastausta toisen valtion aseelliseen hyökkäykseen. Tuomioistuin totesi yksiselitteisesti:

”Peruskirjan 51. artiklalla... ei ole merkitystä tässä tapauksessa, koska Israel ei väitä, että sen kimppuun tehdyt hyökkäykset olisi osoitettavissa vieraalle valtiolle.” (ICJ, 2004, kappale 139)

Sen sijaan Israel on miehittäjävaltana sitoutunut Neljänteen Geneven sopimukseen (1949), joka säätelee sen velvollisuuksia miehitettyä väestöä kohtaan. Näihin kuuluvat siviilien suojelu (artiklat 27 ja 33), kollektiivisen rangaistuksen kieltö ja velvollisuus varmistaa pääsy välttämättömiin resursseihin, kuten ruokaan, veteen ja terveydenhuoltoon (artiklat 49 ja 55).

Israelin sotilaallinen toiminta Gazassa rikkoo räikeästi näitä velvoitteita. Yli 61 200 palestiinalaisen kuolema – joista suurin osa on naisia ja lapsia – yhdessä 80 % kotien, sairaaloiden ja koulujen tuhoamisen kanssa ei voida oikeuttaa millään laillisella turvallisuusperustelulla. Gazan saarto ja blokadi, joka on ollut voimassa vuodesta 2007, muodostaa kollektiivisen rangaistuksen IHL:n mukaan ja on tuomittu sellaisena YK:n Gazan konfliktia koskevan tutkintaryhmän (2009) toimesta sekä vahvistettu uudelleen Amnesty Internationalin toimesta vuonna 2024.

Erityisen törkeä oli Rafahin hyökkäys toukokuussa 2024, joka käynnistettiin huolimatta ICJ:n antamista väliaikaisista toimenpiteistä *Etelä-Afrikka vastaan Israel* - kansanmurhatapauksessa. Operaatio ajoi 1,2 miljoonaa palestiinalaista pakolaiseksi ja sulki Rafahin rajanylityspaikan – pääväylän humanitaariselle avulle – mikä syvensi humanitaarista kriisiä entisestään. Gazan ympäristön ja maatalousinfrastruktuurin tuhoaminen, mukaan lukien 80 % kasvillisuudesta, 70 % viljelysmaasta, 47 % pohjavesikaivoista ja 65 % vesisäiliöistä, rikkoo Neljännen Geneven sopimuksen 55. artiklaa, joka velvoittaa miehittäjävaltaa varmistamaan väestön elintarvike- ja lääkintatarvikkeet.

Toistuvat rikkomukset ja oikeudellisten normien rapauttaminen

Israelin politiikat miehityksellä palestiinalaisalueilla (OPT) paljastavat johdonmukaisen kaavan kansainvälisen oikeuden rikkomisesta ja oikeudellisten velvoitteiden

halveksunnasta samalla, kun se tuomitsee muita vastaavasta käytöksestä. Nämä rikkomukset ovat ilmeisiä kolmella pääalueella:

Laajentumishalu ja laittomat siirtokunnat

Neljännän Geneven sopimuksen 49(6) artiklan mukaan miehittäjävallan väestön siirtäminen miehitetyle alueelle on kiellettyä. Siitä huolimatta Israel on hyväksynyt lähes 24 000 siirtokuntayksikön rakentamisen Länsirannalle vuosina 2009–2020 ja pitää hallinnassaan yli 675 000 dunamia Länsirannan maata siirtokuntia varten. Nämä toimet ovat pirstoneet palestiinalaisalueen ja heikentäneet tulevan palestiinalaisvaltion elinkelpoisuutta.

ICJ:n neuvoa-antava lausunto vuodelta 2024 vahvisti näiden siirtokuntien laittomuuden ja määräsi Israelin purkamaan ne ja lopettamaan miehityksen syyskuuhun 2025 mennessä. Lisäksi Israelin suhteeton yhteisten luonnonvarojen käyttö, mukaan lukien 90 % vuoristoakviferin vesivarojen hyödyntäminen, rikkoo IHL:n kieltoja resurssien hyödyntämisestä miehitetillä alueilla.

Apartheid ihmisyyttä vastaan tehtynä rikoksena

Kansainväliset ihmisoikeusjärjestöt – mukaan lukien Amnesty International (2022) ja Human Rights Watch (2021) – ovat todenneet, että Israelin politiikat muodostavat apartheidin kansainvälisen oikeuden mukaan. Vuoden 1973 apartheid-sopimus ja Rooman perussäännön artikla 7(2)(h) määrittelevät apartheidin institutionalisoituneeksi järjestelmäksi, jossa yksi roturyhmä sortaa systemaattisesti toista.

Israelin järjestelmä täyttää tämän määritelmän:

- **Kaksoisoikeusjärjestelmät:** Länsirannan palestiinalaiset ovat sotilaslainsäädännön alaisia, kun taas juutalaiset siirtokuntalaiset nauttivat siviilioikeuden suojelusta.
- **Pakkoevakuoinnit:** Kymmenet tuhannet palestiinalaiset ovat menettäneet oleskeluoikeutensa, ja yli 35 beduiinikylää on jäänyt tunnustamatta.
- **Kansallisuuteen perustuva syrjintä:** OPT:n palestiinalaiset pysyvät kansalaisuudettomina, ilman Israelin kansalaisuutta tai suvereenia palestiinalaisvaltiota.

ICJ:n vuoden 2024 päätös vahvisti apartheid-määritelmän ja viittasi systemaattiseen dominointiin ja sortoon oikeudellisesti vahvistettuna.

Sokea ja suhteeton sotilaallinen voima

Israelin sotilaallinen käytös Gazassa rikkoo toistuvasti IHL:n periaatteita, kuten erottelua, suhteellisuutta ja välttämättömyyttä. Rooman perussäännön artiklan 8 mukaisia erityisiä sotarikoksia ovat:

- **Siviilien tai siviili-infrastruktuurin kohdistaminen** (artikla 8(2)(b)(ii))
- **Suhteettomat hyökkäykset** (artikla 8(2)(b)(iv))
- **Siviilien nälkiinnyttäminen sotamenetelmänä** (artikla 8(2)(b)(xxv))

Esimerkkejä ovat:

- Ilmaisku Al-Maghazin pakolaisleiriin 16. huhtikuuta 2024, joka tappoi 15 siviiliä, mukaan lukien 10 lasta.
- Lokakuun 2024 pommitukset Al-Tabaen-kouluun ja Shuhada al-Aqsa -moskeijaan, joissa kuoli yli 100 ihmistä.
- 217 toimittajan, 120 akateemikon ja 224 humanitaarisen avustustyöntekijän, mukaan lukien 179 UNRWA:n työntekijän, kuolema.

Nämä teot tekevät suurista osista Gazaa asumiskelvottomia, täyttäen etnisesti puhdistuksen ja mahdollisesti kansanmurhan kriteerit, kuten ICJ totesi tammikuussa ja toukokuussa 2024.

Kaksinaismoraali ja oikeudellinen poikkeuksellisuus

Huolimatta rikkomuksistaan Israel kyseenalaistaa säännöllisesti kansainvälisen oikeuden sovellettavuuden. Israelilaiset virkamiehet väittävät, että Länsiranta ja Gaza ovat ”kiistanalaisia” alueita, eivät miehitettyjä, ja hylkäävät ICJ:n päätökset sitomattomina. Silti Israel vetoaa usein kansainväliseen oikeuteen tuomitakseen muita, kuten Iranin, Hizbollahin tai itse ICC:n. Tämä valikoiva noudattaminen heikentää oikeusvaltiota ja estää merkityksellisen vastuun, erityisesti Israelin jatkuvan suojelun vuoksi Yhdysvaltojen veto-oikeudella YK:n turvallisuusneuvostossa.

Johtopäätös

Israelin sotilaallinen hyökkäys Gazaan, kaukana laillisesta itsepuolustuksesta, muodostaa vakavan ja jatkuvan kansainvälisen oikeuden rikkomuksen. Miehittäjävaltana Israelilla ei ole laillista oikeutta käydä sotaa hallitsemaansa väestöä vastaan. Palestiinalaisten oikeus vastustaa miehitystä on kansainvälisesti oikeudellisesti vahvistettu, vaikka tämän vastarinnan on noudatettava humanitaarisia normeja. Israelin systemaattiset rikkomukset – mukaan lukien sotarikokset, kollektiivinen rangaistus, apartheid ja ekspansionismi – vaativat kiireellistä kansainvälistä vastuuta. ICJ:n vuoden 2024 päätökset sekä ihmisoikeusjärjestöjen kasvava todistusaineisto osoittavat selvästi, että rankaisemattomuutta ei voida enää sietää. Kansainvälisen oikeuden noudattaminen edellyttää, että Israelin tekoja ei pidetä poikkeuksina vaan rikoksina – ja että osalliset, mukaan lukien ulkomaiset valtiot, saatetaan yhtä lailla vastuuseen kansanmurhasopimuksen, Rooman perussäännön ja YK:n peruskirjan periaatteiden mukaisesti.